

С.М. ОНИСЬКО*(Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни, Україна)***О.В. ШОЛУДЬКО***(Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни, Україна)***Р.І. СОДОМА***(Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни, Україна)*

Моніторинг кредитних ризиків банків-кредиторів АПК

Стаття присвячена розкриттю методики визначення бальної оцінки кредитного ризику банків на основі розрахунку інтегрального показника. Здійснено практичну апробацію наукової методології: на основі показників фінансової звітності великих банків України наочно розкрито сутність запропонованого інструментарію для розрахунку інтегрального показника кредитного ризику банку на основі бальної оцінки. Результати проведених розрахунків можуть бути використані для запобігання ймовірності настання кредитного ризику та зміцнення позицій банків в групі своїх конкурентів. Доведено, що банки, які здійснюють кредитування аграрних підприємств, найчастіше потрапляють в категорію ризикових позичальників. Здійснено аналіз домінуючих парадигм і запропоновано внести корективи в банківську політику кредитування з метою зниження кредитного ризику. Проаналізовано сучасний стан ринку банківського кредитування та розкрито етапи здійснення моніторингу кредитного ризику у банку із застосуванням методики інтегрального показника та формуванням блок-схеми розрахунку.

Ключові слова: банк, кредитний ризик, моніторинг, інтегральний показник, аграрні підприємства.

С.М. ОНИСЬКО*(Львовский национальный аграрный университет, г. Дубляны, Украина)***О.В. ШОЛУДЬКО***(Львовский национальный аграрный университет, г. Дубляны, Украина)***Р.И. СОДОМА***(Львовский национальный аграрный университет, г. Дубляны, Украина)*

Мониторинг кредитных рисков банков-кредиторов АПК

Статья посвящена раскрытию методики определения балльной оценки кредитного риска банков на основе расчета интегрального показателя. Осуществлена практическая апробация научной методологии: на основе показателей финансовой отчетности крупных банков Украины наглядно раскрыта сущность предложенного инструментария для расчета интегрального показателя кредитного риска банка на основе балльной оценки. Результаты проведенных расчетов могут быть использованы для предотвращения вероятности наступления кредитного риска и укрепления позиций банков в группе своих конкурентов. Доказано, что банки, осуществляющие кредитование аграрных предприятий, чаще всего попадают в категорию рискованных заемщиков. Осуществлен анализ доминирующих парадигм и предложено внести коррективы в банковскую политику кредитования с целью снижения кредитного риска. Проанализировано современное состояние рынка банковского кредитования и раскрыты этапы осуществления мониторинга кредитного риска в банке с применением методики интегрального показателя и формированием блок-схемы расчета.

Ключевые слова: банк, кредитный риск, мониторинг, интегральный показатель, аграрные предприятия.

S.M. ONYSKO*(Lviv National Agrarian University, Dubliany, Ukraine)***O.V. SHOLUDKO***(Lviv National Agrarian University, Dubliany, Ukraine)***R.I. SODOMA***(Lviv National Agrarian University, Dubliany, Ukraine)*

Credit Risk Monitoring of Creditor Banks of Agro-Industrial Complex

The article is to disclosure of methods for determining the scoring of credit risk of banks on the basis of calculation of integral index. There is carried out practical testing of scientific methodology: based on indicators of financial reporting of major banks of Ukraine there is clearly explained the essence of the proposed toolkit to calculate the integral index of bank credit risk on the basis of scoring. The results of these calculations can be used to prevent the probability of credit risk and to strengthen the position of banks in the group of competitors. There are proved that banks lending to agricultural companies often fall into the category of risky creditors. There is analyzed the dominant paradigms and made adjustments to the credit banking policy to reduce credit risk. There is analyzed the current state of the market of bank lending and uncovered steps to monitor credit risk in a bank using the methods of integral index and forming flowchart calculation.

Keywords: bank, credit risk, monitoring, integral indicator, agricultural companies.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності банківської діяльності вимагає обґрунтованої системи фінансового менеджменту, основою якої є аналіз сучасного фінансового стану банку та можливості реагувати на зміни ринку. Кредитні операції становлять значний об'єм активів банківських установ. Слід відмітити, що надто ризикована кредитна політика банку є однією з основних причин, яка призводить до його банкрутства. Відтак, актуальним за сучасних тенденцій розвитку банківського сектору виступає вибір банком ефективної стратегії управління кредитним ризиком з метою зниження його рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема моніторингу кредитного ризику займає чільне місце у працях таких зарубіжних вчених як М. Онг [13], Д. Гендрікс [12] та вітчизняних, зокрема І. Бланка [1], В. Васюренка, А. Мороза, С. Мочерного, Л. Примостки [10], М. Савлука та інших. І. Бланк зазначає, що управління ризиками – це складний багатоступінчатий процес ідентифікації, оцінки, управління, моніторингу та контролю за ризиками, що охоплює весь внутрішньоорганізаційний процес ухвалення і виконання рішень, а також контролю за їх виконанням [1, с. 87]. В Економічній енциклопедії під редакцією С. Мочерного наголошується, що ризик –

це атрибут ухвалення рішення в ситуації невизначеності. При цьому вказується, що невизначеність – це широке поняття, що означає неоднозначність, відсутність знання про результати і умови рішення [5, с. 214]. Значимість оцінки ризику кредитного портфеля в управлінні ризиками доводить Л. Примостка, на думку якої, «ризиками не можна управляти автономно, без урахування та аналізу їхнього впливу на фінансові результати діяльності банківських організацій» [10, с. 120]. Проте досі не вирішеною частиною проблеми залишається ефективна оцінка кредитного ризику.

Виходячи з того, що проблематика визначення кредитного ризику вимагає ретельного дослідження у зв'язку з її постійною актуалізацією, **метою статті** є визначення бальної оцінки кредитного ризику банків на основі розрахунку інтегрального показника.

Вклад основного матеріалу. Один із найважливіших принципів банківського кредитування полягає в тому, що наданий кредит має бути повернений у чітко обумовлені в кредитному договорі строки [9, с. 57]. Дотримання цього принципу – запорука успішного функціонування банку. Адже, кредит означає «фактичну передачу і поставку товарів в обмін на обіцянку розрахуватися в майбутньому» [2, с. 689]. Перед банком стоїть проблема того, чи буде повернуто вчасно наданий

ним кредит, що перетворює цю невизначеність на ризик. Кредитний ризик завжди був і залишається одним із найбільш важливих для банків, який провокує появу дестабілізуючих факторів для окремого банку (проблемні кредити), що негативно впливає на всю банківську систему України загалом.

Перш ніж переходити безпосередньо до визначення інтегрального показника кредитного ризику банку треба чітко обґрунтувати вибір банків для дослідження. Оскільки однією з найбільш ризикових галузей при кредитуванні є сільське господарство, то об'єктом дослідження обрано ті банки, які є найбільш доступними для агровиробника і протягом останніх років надавали їм кредити. Здебільшого ці банками надавали короткострокові кредити для аграрних підприємств на придбання пального, отрутохімікатів, ремонту сільськогосподарської техніки. Довгострокові кредити банки надавали у меншому обсязі, переважно вони були надані на придбання комбайнів для збирання зернових, цукрових буряків, картоплі, для вирощування молодняка племінної худоби, на оновлення фруктових садів і винограду, а також на ремонт тваринницьких приміщень, покриття інших виробничо-господарських витрат.

Для досліджуваних банків, які мають кредитні відносини з аграрними підприємствами, важливою є географічна диверсифікація, яка полягає в розподілі кредитних ресурсів між аграрними підприємствами, що функціонують у різних областях, різняться між собою за формою власності та розміром капіталу. Географічна диверсифікація є методом зниження кредитного ризику. Саме вона допомагає нівелювати форс-мажорні обставини, зокрема вплив природно-кліматичних умов на кредитоспроможність аграрних підприємств.

Ефективне управління кредитоспроможності підприємства вимагає врахування інфляційного ризику, галузевих та виробничих особливостей суб'єкта господарювання [11, с. 115].

Авторами цієї публікації проведено аналіз фінансового стану банків, які за досліджуваний період мали найбільшу кількість фінансових операцій з аграрними підприємствами. Так, станом на 01.01.2015 р. в Україні було зареєстровано 163 банки. Потенційними кредиторами АПК протягом останніх років були ПАТ «Приватбанк», який за останній період надав 1432 кредити на суму 1079707,8 тис. грн., ПАТ «Райффайзен банк Аваль» – надав 1109 кредитів на суму 1041964,4 тис. грн. Ці два банки займають перші позиції в кредитуванні аграрного сектору економіки, враховуючи їх мережу філій й доступність до них аграрних підприємств, зокрема ПАТ «Приватбанк» має 33 філії, а ПАТ «Райффайзен банк Аваль» – 25 філій. В структурі кредитів за видами економічної діяльності в досліджуваних банках сільське господарство становить близько 3 %.

Найбільш спроможним залучати кошти на фінансовому ринку є ПАТ «Приватбанк», у якого підвищена активність і масштабність нарощення економічного потенціалу.

Формування якісного кредитного портфеля банку має вирішальне значення для його рентабельної роботи й надійності як партнера у фінансовій діяльності. Отже, аналіз кредитної діяльності банку – це основа для ефективного управління ризиками. Ефективність банківської стратегії може забезпечуватися лише тоді, коли після видачі кредитних ресурсів постійно контролюватиметься виробничий процес клієнта й аналізуватимуться перебої в ньому, перевірятимуться правильність і обґрунтованість використання ресурсів.

Звернемо увагу на можливі окремі методи зниження кредитних ризиків, зокрема: вибір найменш небезпечних видів режиму здійснення активних кредитних операцій залежно від рівня платоспроможності позичальника; лімітування витрачання позичальником запозичених йому коштів (такі обмеження застосовують у кредитних лініях); диверсифікація позик – розподіл коштів, які запозичують у різних суб'єктів підприємництва, при цьому допускається, що, чим ширший спектр розміщення кредитних ресурсів банку серед різноманітних суб'єктів підприємництва, тим менший рівень ризику неповернення кредитів, оскільки ймовірність інших видів ризику знижується.

Отже, методи зниження кредитних ризиків є взаємопов'язаними й досить часто впливають один з одного. В цьому проявляється їх взаємодоповнюючий характер. Відтак найефективніший результат можна одержати при їх комплексному використанні.

Для визначення міри ризику досліджуваних банків використаємо метод який не вимагає значного обсягу ретроспективних даних і, в той же час враховує вплив зовнішніх чинників.

Найефективнішим методом є інтегральний метод оцінювання, за яким показник кредитного ризику визначають як функцію від ряду показників X_i

$$PB = f(X_i), i = 1, 2, \dots, n \quad (1)$$

де n – кількість показників.

Проаналізуємо можливість використання такої методики для оцінювання кредитного ризику банку. Для цього проведемо аналіз діяльності банку на підставі показників балансу з використанням інтегрального показника кредитного ризику банку. Виділимо групу показників, порохованих за даними балансу, які мають вплив на кредитний ризик. Оскільки вплив цих показників на кредитний ризик банку не є однаковий, пропонуємо ввести коефіцієнти вагомості для цих показників.

На першому етапі аналізу слід виділити показники, які характеризують кредитний ризик банку та встановити їх граничні значення (табл. 1).

Розрахунок балів, які присвоюються значенню показників

Показник	Граничне значення показника, %		Бали, які присвоюються значенню показника		
	нижня межа (А)	верхня межа (В)	значення показника знаходиться нижче від рекомендованих меж	значення показника знаходиться у рекомендованих межах	значення показника знаходиться вище від рекомендованих меж
Коефіцієнт продуктивного використання ділових активів	70	80	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт інвестицій у кредитний портфель	60	75	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Рентабельність капіталу	5	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Рентабельність активів	1	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Чиста процентна маржа	4,5	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Чистий спред	1,25	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Коефіцієнт активності залучення і запозичення коштів	70	85	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт активності залучення депозитів	60	70	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт активності використання ресурсів	80	100	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт активності використання депозитної бази	100	200	$200-A_i+ X_i $	$200-A_i+X_i$	
Коефіцієнт активності вкладення ресурсів у кредитний портфель	80	100	$200-A_i+ X_i $	$200-A_i+X_i$	
Коефіцієнт активності вкладення строкових депозитів у кредитний портфель	200	220	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	30	100	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Коефіцієнт мобільності власного капіталу	0	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Коефіцієнт захищеності продуктивних активів	0	100	$200-A_i- X_i $	$200-A_i+X_i$	
Коефіцієнт розвитку клієнтської бази	15	30	$100(1+X_i/A_i)$	200	$200(2-X_i/B_i)$
Разом	X	X	X	X	X

Джерело: запропоновано авторами.

Таким чином, нами виділено 16 показників ($i = 16$). Чим більша варіація показників, тим ризик за інших рівних умов є більшим. Отже, представлені показники відносно граничних значень можна розділити на 2 групи: показники першої групи: $A_i \leq X_i \leq B_i$; показники другої групи: $X_i > B_i$

Для показників першої групи пропонуємо такий розрахунок балів:

якщо значення показника є в заданих межах – 200 балів, якщо:

значення показника є нижче від заданих меж – $100(1+X_i/A_i)$ балів;

значення показника є вище від заданих меж – $200(2-X_i/B_i)$ балів.

Для показників другої групи, якщо значення показника є нижче від заданих меж, присвоюють $200-A_i-|X_i|$ балів, у протилежному випадку – $200-A_i+X_i$ балів (рис. 1).

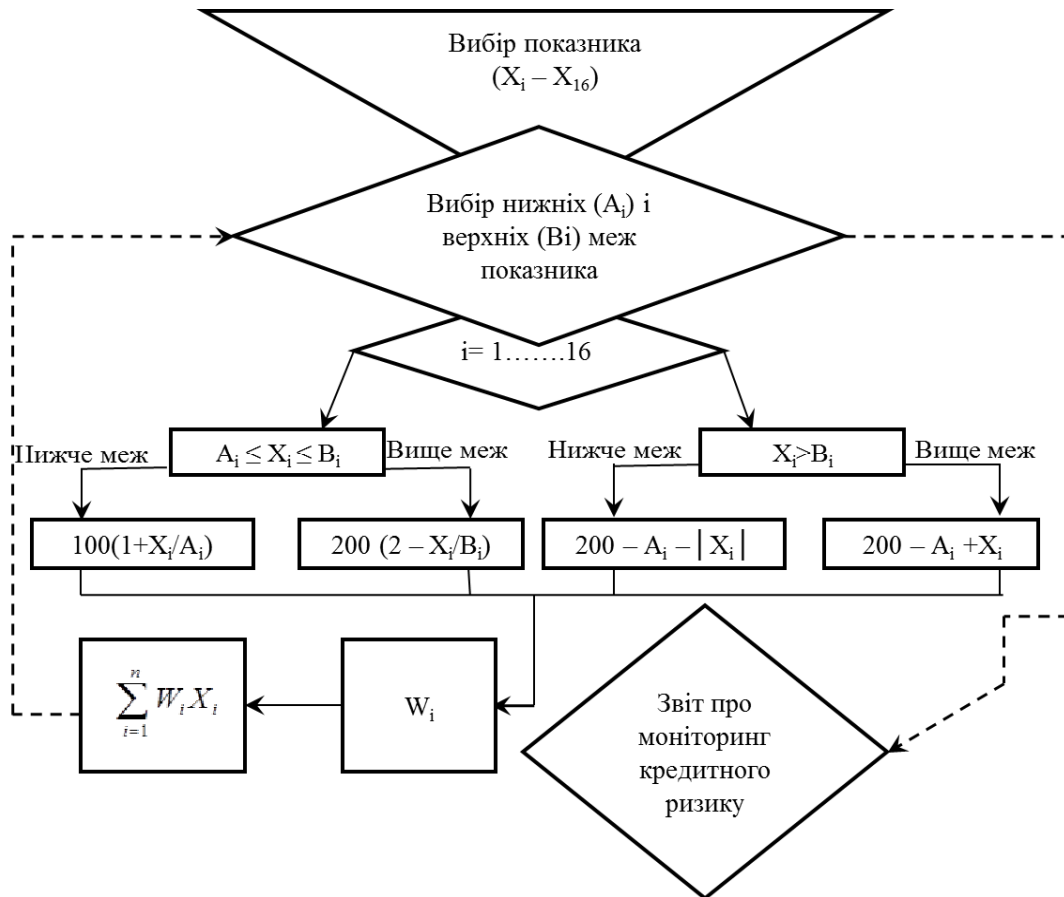

Рис. 1. Блок-схема алгоритму бальної оцінки кредитного ризику в банку

Джерело: розроблено авторами.

На другому етапі визначимо коефіцієнти вагомості. Для цього за умови, що встановлено гранично допустимі значення показників кредитного ризику, які передбачають зарахування фінансової діяльності банку до певного якісного рівня, актуальним є метод граничних і середніх значень. У цьому випадку коефіцієнти вагомості для середнього зваженого арифметичного показника визначаємо за формулою:

$$w_i = \frac{1}{\sum_{i=1}^n \frac{P_{сери} - P_{зpi}}{1}} \quad (2)$$

де $P_{сери}$ – середнє значення i -го показника кредитного ризику;

$P_{зpi}$ – гранично допустиме значення i -го показника кредитного ризику.

На третьому етапі, розрахувавши коефіцієнти вагомості, проводимо перерахунок балів для кожного показника із врахуванням зазначених коефіцієнтів:

$$f(X_i) = X_{звi} = W_i * X_i. \quad (3)$$

Використовуючи перераховані бали, знаходимо інтегральний показник кредитного ризику:

$$PB = \sum_{i=1}^n X_{звi} = \sum_{i=1}^n W_i X_i \quad (4)$$

Розрахунок бальної оцінки кредитного ризику проведемо на основі показників діяльності двох банків, що відображено в табл. 2 і табл. 3.

Кредитний ризик банків є на прийнятному рівні, якщо рейтинг досліджуваних банків вище критичної межі кредитного ризику в 100 балів [3, с. 9].

Визначення інтегрального показника враховує багато параметрів, які впливають на кредитний ризик, а самі показники розраховуються із застосуванням науково обґрунтованих підходів, сучасного математичного апарату та новітніх інформаційних технологій на підставі реальних публічних статистичних даних, а це дає змогу уникнути неоднозначності оцінюваних характеристик кожного банку.

Розрахунок бальної оцінки кредитного ризику ПАТ «Приватбанк»

Показник	Граничне значення показника, %		Вага (W _i)	2010			2011			2012			2013			2014		
	нижнє	верхнє		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали	
					без ваги	з вагою		без ваги	з вагою		без ваги	з вагою		без ваги	з вагою			
Коефіцієнт продуктивного використання ділових активів	70	80	0,045075	87	182,50	8,23	83	192,50	8,68	79	200,00	9,02	76	200,00	9,02	79	200,00	9,02
Коефіцієнт інвестицій у кредитний портфель	60	75	0,050083	87	168,00	8,41	83	178,67	8,95	79	189,33	9,48	76	197,33	9,88	79	189,33	9,48
Рентабельність капіталу	5	100	0,064392	11,53	206,53	13,30	8,51	203,51	13,10	8,38	203,38	13,10	9,22	204,22	13,15	0,9	194,10	12,50
Рентабельність активів	1	100	0,066943	1,24	200,24	13,40	1,12	200,12	13,40	1,03	200,03	13,39	1	200,00	13,39	9,2	200,00	13,39
Чиста процентна маржа	4,5	100	0,064701	5,44	200,94	13,00	6,41	201,91	13,06	5,41	200,91	13,00	3,94	191,56	12,39	5,06	200,56	12,98
Чистий спред	1,25	100	0,066777	3,91	202,66	13,53	6,54	205,29	13,71	6,22	204,97	13,69	3,26	202,01	13,49	3,91	202,66	13,53
Коефіцієнт активності залучення і запозичення коштів	70	85	0,043621	89	190,59	8,31	87	195,29	8,52	88	192,94	8,42	90,53	186,99	8,16	88,91	190,80	8,32
Коефіцієнт активності залучення депозитів	60	70	0,052009	68	200,00	10,40	72	194,29	10,10	73	191,43	9,96	74	188,57	9,81	65	200,00	10,40
Коефіцієнт активності використання ресурсів	80	100	0,037562	97	200,00	7,51	95	200,00	7,51	90	200,00	7,51	87	200,00	7,51	89	200,00	7,51
Коефіцієнт активності використання депозитної бази	100	200	0,022537	127	227,00	5,12	115	215,00	4,85	108	208,00	4,69	112	212,00	4,78	112	212,00	4,78
Коефіцієнт активності вкладення ресурсів у кредитний портфель	80	100	0,037562	97	217,00	8,15	95	215,00	8,08	90	210,00	7,89	87	207,00	7,78	89	209,00	7,85
Коефіцієнт активності вкладення строкових депозитів у кредитний портфель	200	220	0,016098	172	186,00	2,99	161	180,50	2,91	144	172,00	2,77	150	175,00	2,82	127	163,50	2,63
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	30	100	0,052009	15	150,00	7,80	12	140,00	7,28	14	146,67	7,63	13	143,33	7,45	13	143,33	7,45
Коефіцієнт мобільності власного капіталу	0	100	0,067612	85	285,00	19,27	88	288,00	19,47	86	286,00	19,34	87	287,00	19,40	87	287,00	19,40
Коефіцієнт захищеності продуктивних активів	0	100	0,067612	11	211,00	14,27	14	214,00	14,47	14	214,00	14,47	14	214,00	14,47	14	214,00	14,47
Коефіцієнт розвитку клієнтської бази	15	30	0,150249	19	200,00	30,05	23	200,00	30,05	19	200,00	30,05	19	200,00	30,05	15	200,00	30,05
Разом	X	X	1	X	X	183,75	X	X	184,13	X	X	184,38	X	X	183,55	X	X	183,77

Джерело: розраховано авторами за даними [4, 6].

Розрахунок бальної оцінки кредитного ризику ПАТ «Райффайзен банк Аваль»

Показник	Граничне значення показника, %		Вага (W _i)	2010			2011			2012			2013			2014		
	нижнє	верхнє		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали		% (X _i)	бали	
					без ваги	з вагою		без ваги	з вагою		без ваги	з вагою		без ваги	з вагою			
Коефіцієнт продуктивного використання ділових активів	70	80	0,045075	59	184,29	8,31	61	187,14	8,44	57	181,43	8,18	62	188,57	8,50	63	190,00	8,56
Коефіцієнт інвестицій у кредитний портфель	60	75	0,050083	59	198,33	9,93	61	200,00	10,02	57	195,00	9,77	62	200,00	10,02	63	200,00	10,02
Рентабельність капіталу	5	100	0,064392	1,15	193,85	12,48	7,35	202,35	13,03	3,89	191,11	12,31	9,95	204,95	13,20	10,1	200,00	12,88
Рентабельність активів	1	100	0,066943	0,15	198,85	13,31	1,11	200,11	13,40	0,64	198,36	13,28	1,68	200,68	13,43	1,7	200,00	13,39
Чиста процентна маржа	4,5	100	0,064701	6,35	201,85	13,06	7,21	202,71	13,12	7,06	202,56	13,11	8,99	204,49	13,23	10,29	205,79	13,31
Чистий спред	1,25	100	0,066777	9,4	208,15	13,90	10,93	209,68	14,00	12,54	211,29	14,11	8,11	206,86	13,81	9,76	208,51	13,92
Коефіцієнт активності залучення і запозичення коштів	70	85	0,043621	87	195,29	8,52	85	200,00	8,72	83	200,00	8,72	83,35	200,00	8,72	86,88	195,58	8,53
Коефіцієнт активності залучення депозитів	60	70	0,052009	52	186,67	9,71	54	190,00	9,88	58	196,67	10,23	56	193,33	10,06	58	196,67	10,23
Коефіцієнт активності використання ресурсів	80	100	0,037562	68	185,00	6,95	72	190,00	7,14	68	185,00	6,95	75	193,75	7,28	73	191,25	7,18
Коефіцієнт активності використання депозитної бази	100	200	0,022537	114	214,00	4,82	113	213,00	4,80	98	198,00	4,46	120	220,00	4,96	115	215,00	4,85
Коефіцієнт активності вкладення ресурсів у кредитний портфель	80	100	0,037562	68	188,00	7,06	72	192,00	7,21	68	188,00	7,06	75	195,00	7,32	73	193,00	7,25
Коефіцієнт активності вкладення строкових депозитів у кредитний портфель	200	220	0,016098	242	180,00	2,90	248	174,55	2,81	205	200,00	3,22	161	180,50	2,91	158	179,00	2,88
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	30	100	0,052009	45	200,00	10,40	40	200,00	10,40	35	200,00	10,40	31	200,00	10,40	41	200,00	10,40
Коефіцієнт мобільності власного капіталу	0	100	0,067612	55	255,00	17,24	60	260,00	17,58	65	265,00	17,92	69	269,00	18,19	59	259,00	17,51
Коефіцієнт захищеності продуктивних активів	0	100	0,067612	12	212,00	14,33	15	215,00	14,54	19	219,00	14,81	26	226,00	15,28	21	221,00	14,94
Коефіцієнт розвитку клієнтської бази	15	30	0,150249	31	193,33	29,05	34	173,33	26,04	35	166,67	25,04	15	200,00	30,05	17	200,00	30,05
Разом	X	X	1	X	X	181,98	X	X	181,12	X	X	179,56	X	X	187,36	X	X	185,91

Джерело: розраховано авторами за даними [4, 6].

Фінанси та оподаткування

На основі розрахунку бальної оцінки кредитного ризику ПАТ «Приватбанк» за 2012 рік одержано бал 184,38, що є істотно високим показником. Аналогічно здійснена бальна оцінка кредитного ризику за 2013 і 2014 роки – 183,55 і 183,77 балів відповідно, які порівняно з 2012 роком є нижчими. Розрахунок

бальної оцінки кредитного ризику ПАТ «Райффайзен банк Аваль» за 2012 рік дав значення інтегрального показника 179,56, у 2011 р. – 181,12 та 2010 р. – 181,98. Інтегральні показники кредитного ризику відображено на рис. 2.

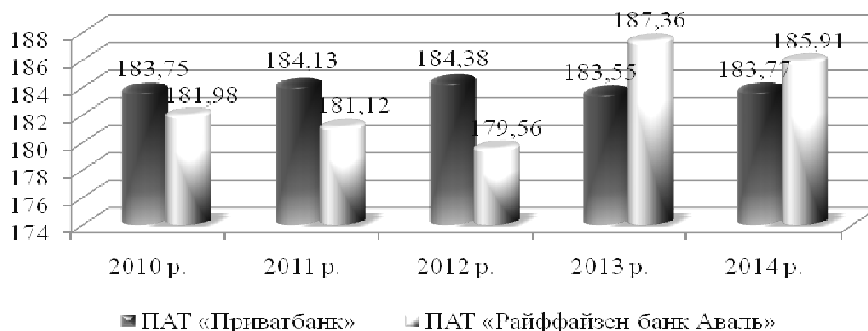

Рис.2. Інтегральний показник кредитного ризику

Джерело: розраховано авторами.

Отже, чим вище значення має інтегральний показник, тим менший рівень кредитного ризику банку. На основі даних рис. 2 простежуємо, що інтегральний показник кредитного ризику банку має тенденцію до зростання з 2010 р. по 2012 р. (ПАТ «Приватбанк»), а це означає, що ймовірність настання кредитного ризику в цьому банку знижується. Проте, уже в 2013 році значення інтегрального показника прямує до спаду, хоч і не надто стрімко, але й це дає аргументований сигнал, про підвищення ризиковості в банку. Щодо інтегрального показника кредитного ризику ПАТ «Райффайзен банк Аваль», то у 2012 році спостерігаємо зниження його порівняно з 2010 і 2011 роками, що сигналізує про ймовірність настання кредитного ризику. Відповідно банк мав вжити заходи щодо запобігання цьому. І як видно з рис. 2, уже в 2013 році ПАТ «Райффайзен банк Аваль» зміцнив позицію щодо нівелювання кредитного ризику. Зростання (на 4,1 % у 2013 р.) і спад (на 0,8 % у 2014 р.) або ж коливання інтегрального показника дають підстави стверджувати, що ПАТ «Райффайзен банк Аваль» потрібна ефективна політика банку, яка б забезпечувала оптимальне співвідношення між прибутком і кредитним ризиком.

Висновки. Запропонована в статті процедура визначення кредитного ризику враховує усі параметри, які прямо впливають на виникнення ризику, узагальнюються і сумуються у форматі інтегрального показника в процесі аналізу. Кінцевим результатом являється сформований проект звітності щодо моніторингу кредитного ризику, який слугує інформаційною основою для здійснення вибору подальшої стратегії управління кредитним ризиком банку.

Для подальшого розвитку й удосконалення системи банківського кредитування необхідно вживати заходи щодо зменшення ризиків неповернення кредитних коштів, а саме: надавати перевагу тим позичальникам, які мають декілька джерел доходів, тобто займаються диверсифікованою діяльністю; активніше надавати кредитну підтримку

агропромисловим формуванням, які мають повний цикл виробництва та збут продукції.

4 Список використаних джерел

1. *Бланк І.А.* Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. *Вулфер Чарльз Дж.* Энциклопедия банковского дела и финансов / Ч.Дж. Вулфер; пер. с англ. – М.: Федоров, 2000. – 1037 с.
3. *Гаряга Л.О.* Моніторинг кредитного ризику в банківській діяльності: автореф. дис. ... канд. екон. наук / Л.О. Гаряга; Укр. акад. банк. справи Нац. банку України. – Суми, 2009. – 18 с.
4. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред) та ін. – К.: Академія, 2002. – Т. 3. – 2002. – 952 с.
6. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
7. *Малій О.Г.* Кредитування агровиробництва: тенденції та ефективність / О.Г. Малій // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 1-2. – С. 69-72.
8. *Олійник О.В.* Фінансово-кредитні важелі ефективного відтворення сільськогосподарського виробництва / О.В. Олійник // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 2. – С. 21-26.
9. *Онисько С.М.* Теоретична сутність кредиту та кредитних відносин у сільськогосподарському виробництві / С.М. Онисько, Р.І. Содомо // Економіка АПК. – 2012. – № 12. – С. 56-61.
10. *Примостка Л.О.* Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління / Л.О. Примостка // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 118-125.
11. *Стецюк П.А.* Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти / П.А. Стецюк, О.Є. Гудзь // Облік і фінанси. – 2014. – № 3(65). – С. 111-116.
12. *Hendricks D.* Defining Systemic Risk [Electronic resource] / The Pew Financial Reform Project. – 2009. – Mode of access: http://www.pewtrusts.org/our_world.aspx?id=3242.
13. *Ong M.* Internal Credit Risk Models. Capital Allocation and Performance Management / M.K. Ong. – London: Risk Books, 1999. – 343 p.